

Pia Ansamäki

SUJUVA VEROTARKASTUS

- Opas asiakkaalle

Alma Talent
Helsinki 2017

Copyright © 2017 Alma Talent Oy ja Pia Ansamäki

ISBN 978-952-14-3181-4

ISBN 978-952-14-3182-1 (sähkökirja)

ISBN 978-952-14-3183-8 (verkkokirja)

Kansi: Sirpa Puntti

Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print 2017 Liettua

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Tilaa Sujuva verotarkastus – Opas asiakkaalle: shop.almatalent.fi

ALKUSANAT

Hyvä lukijani,

tervetuloa lukemaan tietopakettia verotarkastuksesta. Olen koonnut tähän oppaaseen internetissä, lehdissä ja kirjoissa hieman hajallaan olevan verotarkastusta koskevan julkisen tiedon höystettynä omalla pohdinnallani ja kokemuksillani.

Ehdotus kirjan kirjoittamisesta tuli kustantajalta. Hämmästelen, miksei vastaavanlaista teosta ole kirjoitettu jo kauan sitten. Koen, että tällaiselle tietopaketille on selkeä tarve. Verotarkastusanalla on usein negatiivinen kaiku. Käsitteessä yhdistyy kaksi sanaa: ikäväksi koettu velvollisuus maksaa veroja ja lisäksi valvontatoimenpide. Kytäämisestä ei pidä kukaan, ja sana ”tarkastus” voidaan assosioida siihen. Siispä negatiiviselle kaiulle on syynsä. Kirjan eräänä tavoitteena on se, että voisin tuottaa tietoa sen verran, että aiheeton negatiivisuus aiheen ympärillä pikkuhiljaa väistyy. Esimerkiksi tasapuolisuusperiaatteesta kertominen koulutus- ja muissa tilaisuuksissa usein yllättää kuulijat, koska vallalla on ollut väärä käsitys siitä, että verotarkastaja olisi veronsaajan edustaja. Verotarkastuksella on tärkeä tehtävä, ja aihe ehdottomasti ansaitsee oman kirjansa.

Ensimmäisessä luvussa kerron, mitä verotarkastus on. Käyn läpi sitä säätelevät lait ja ohjeet. Tässä yhteydessä esittelen myös erityyppiset verotarkastukset; kaikkiin yrityksiin ei tehdä samanlaista verotarkastusta, vaan verovalvontakeinoa valittaessa tulee huomioida muun muassa asiakkaan koko ja veroriskin suuruus.

Lisäksi teen katsauksen verotarkastuksen historiaan. Verotarkastuksen asema Verohallinnon organisaatiossa on muuttunut vuosien saatossa useasti, ja itse toiminta on muuttanut muotoaan joko organisaatiomuutosten myötä tai irrallaan niistä, kun tarve kehittämiselle on syntynyt muutoin.

Yritysten kansainvälistyminen näkyy monen muun asian lisäksi tietenkin myös verotarkastuksessa. Vienti ja tuonti sekä ulkomaiset omistukset, alihankkijat ja työntekijät ovat arkipäivää jo pienimmissäkin yrityksissä. Kansainvälisiin tilanteisiin liittyvät verotusta koskevat lait ja ohjeet voivat olla hankalia, ja ne poikkeavat pelkästään kotimaassa tapahtuvan liiketoiminnan säännöksistä. Verotarkastuksia tehdään tarvittaessa myös muiden maiden viranomaisten kanssa yhteistyössä. Tietojenvaihto eri maiden verohallintojen välillä on tärkeä työkalu verotarkastajalle. Tietojenvaihdon mahdollistavat merkittävät maiden väliset sopimukset, kuten OECD:n multilateraalinen sopimus ja FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) -sopimus. OECD:n BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) -projekti voi jatkossa estää monikansallisten yhtiöiden harjoittamaa keinotekoista voitonsiirtoa.

Verotarkastajan työnkuva on juuri tällä hetkellä murroksessa. Varsin monen vuoden ajan se oli melko samansisältöinen. Verohallinnossa meneillään olevassa organisaatiouudistuksessa verovallontaa tehostetaan riskienhallintaan perustuvaksi ja asiakaslähtöisyyttä lisätään asiakkuusjohtamisen näkökulmasta. Muutos aiheuttaa sen, että verotarkastajien työnkuvat muuttuvat esimerkiksi asiakassegmenteistä riippuviksi ja valvontakeinovalikoima verotarkastuksessa lisääntyy. Tarkastajan vastuut, valtuudet ja käytettävissä olevat työmenetelmät käsitellään niin ikään ensimmäisessä luvussa.

Toisessa luvussa keskityn itse prosessiin, jonka katson alkavan verotarkastuksen kohteiden valinnasta. Osa kohdevalinnasta on julkisuuslain (621/1999) nojalla salassa pidettävää tietoa, mutta asiasta voidaan kertoa yleisellä tasolla. Verotarkastus voi osua kohdalle monesta eri syystä, ja kohdevalintakriteerit myös vaihtelevat eri vuosina eri syistä. Verotarkastuksen kohteena voivat olla Suomessa kaikki koti- ja ulkomaiset luonnolliset ja juridiset henkilöt ja heidän verovelvollisuusasemansa. Valtaosa verotarkastuksista teh-

dään yrityksiin, joten kirjassa esiteltävät ohjeet ja esimerkit ovat pääasiassa yritysten tarkastamiseen liittyviä. Verotarkastusprosessin kulkua käsitellään sekä asiakkaan että verotarkastajan näkökulmasta. Verohallinnon laatima ohje ”Hyvä verotarkastustapa” määrittelee pitkälle prosessin vaiheet. Aina kaikkia vaiheita ei silti tarvita, vaan verotarkastus tehdään aina kunkin tapauksen vaatimalla tavalla.

Verotarkastuksen jälkivaiheiksi luen tässä verotarkastuskertomuksen laatimisen ja verotuksen muuttamisen sekä mahdollisen muutoksenhakuprosessin. Asiakas voi esittää näkemyksensä verotarkastukseen missä vaiheessa prosessia tahansa. Asiakkaan kuulemista, vastinetta ja muutoksenhakumahdollisuuksia käsitellään tässä yhteydessä. Verotuspäätösten muutoksenhaku, siis myös verotarkastuksia koskevien päätösten muutoksenhakumenettelyt, muutettiin vuoden 2017 alusta. Muutoksen hakeminen ja hakuajat yhtenäistyivät, mutta edelleen on osittain käytössä vanhan lain mukaisia muutoksenhakuajoja.

Verotarkastuksista tallennetaan runsaasti tietoa, jota hyödynnetään tarkastustoiminnan suunnittelussa ja seurannassa. *Kolmannessa luvussa* käyn läpi verotarkastuksilla havaitut yleisimmät verotukseen vaikuttavat virheet verolajeittain. Tiedyt virheet toistuvat vuodesta toiseen. Virheet voivat olla tahattomia tai tahallisia, ja ne voivat syntyä esimerkiksi tiedonkulun ongelmien tai hankalan taloushallintojärjestelmän takia.

Neljäs luku keskittyy harmaan talouden torjuntaan. Harmaa talous ja talousrikollisuus tarkoittavat yritysten lakisääteisten maksujen ja velvoitteiden laiminlyömistä. Harmaa talous aiheuttaa yhteiskunnalle mittavia verotulojen menetyksiä, heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillisesti toimivien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Harmaan talouden torjunta on yksi Verohallinnon tärkeimmistä painopistealueista, ja sitä torjutaan muun muassa verotarkastuksin.

Verohallinnon verotarkastusyksikön kaikesta tarkastustyöajasta käytetään harmaan talouden torjuntaan noin 30 prosenttia. Harmaata taloutta torjutaan valtakunnallisissa verovalvontahankkeissa sekä valitsemalla verotarkastuksen kohteiksi sellaisia yrityksiä, joi-

den ennakoidaan harjoittavan harmaata taloutta. Valtakunnallisia valvontahankkeita kohdistetaan erityisesti niille toimialoille, joilla harmaata taloutta tiedetään esiintyvän. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa on välttämätöntä harmaan talouden torjunnassa – verotarkastuksen vaikuttavuus on riippuvainen myös muun muassa poliisista.

Talousrikostorjunnassa, siis myös verotarkastuksissa, merkittävä toimintaa ohjaava tekijä tällä hetkellä on ”Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma”, josta valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen vuosille 2016–2020.

Viidennessä luvussa tarkastelen verotarkastustoiminnon merkitystä, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta muun muassa käytettävissä olevien tilastojen valossa. Luon myös katsauksen lähitulevaisuuteen ja toiminnon kehittämistarpeisiin. Tilastoja tulkitsen enemmänkin ulkopuolisen silmin, kun taas verotarkastuksen kehittämistarpeet ovat nykyisessä työssäni tulleita ajatuksia, joten tätä aihetta tarkastellaan sisäisestä näkökulmasta.

Verotarkastus on pääsääntöisesti saavuttanut sille asetetut tavoitteet, mutta voidaan kysyä, mitataanko verotarkastusprosessissa juuri oikeita asioita – vai onko esimerkiksi vaikuttavuuden mittaaminen jopa mahdotonta. Mittaamisen lisäksi yksi suurimmista haasteista on verotarkastusresurssien kohdentaminen oikein. Veronvälttelyilmiöihin reagoiminen nopeasti tai jopa niiden ennakointi ja kohdevalinnan jatkuva kehittäminen auttavat siinä, että tarkastukset kohdennetaan mahdollisimman oikein.